

Arbejdsrapport

Kortlægning af den offentlige mediestøtte i Danmark

Beskrivelse af de danske støtteordninger til de elektroniske medier

Kommentar

Organisationen for Danske Videnskabsredaktører
ved Jørgen Burchardt 28/2 2009

Baggrund

Udredningsprojektet vedrørende den fremtidige offentlige støtte til medier har publiceret to statusnotater i form af arbejdsrapporter om Kortlægning af den offentlige mediestøtte i Danmark. Disse notater har man bedt om at få kommentarer til.

Begge notater har hovedfokus på populære medier og især aviser og TV, mens mere seriøse og tunge medier inden for videnskabsformidling ikke har helt samme interesse. Ganske vist er det økonomiske kredsløb meget mindre omkring denne formidling (isoleret set), men da videnskabsformidlingens rolle er væsentlig i en vidensøkonomi som den danske, mener vi at området bør prioriteres højt.

Vi har forgæves forsøgt at få sekretærhjælp til udarbejdelse af oplysninger om videnskabsformidlingens område. Derfor må dette vores bidrag betragtes som et foreløbigt bidrag, som forhåbentlig vil kunne udvides til at få samme kvalitet, som det er tilfældet med oplysninger om aviser og TV.

Det ene notat har undertitlen "Beskrivelse af de danske støtteordninger til de elektroniske medier", hvilket vi i dette notat kommenterer.

De elektroniske medier

Statusnotatet beskæftiger sig med TV og radio som næsten synonymt med elektroniske medier. Denne del er selvfølgelig helt OK og ikke særlig relevant i vores sammenhæng.

Derimod beskæftiger notatet sig med mediegruppen web stort set kun med DR's web. Det er et ualmindelig indskrænket syn på et område, som de seneste år har undergået en revolution. Undskyld ordet, men det er lige det, der er sket, men som notatets ophavsmænd helt har undladt at se.

1. Støtte til decentral knopskydning

I de seneste 10 år er hele samfundets kommunikation i stor udstrækning flyttet til nettet. Man kan næste ikke få en togplan eller se sin lønseddel uden at gå på nettet.

Det offentliges IT-politik har udviklet sig efter knopskydningens princip. Kun på det tekniske område er der blevet lagt en fast politik for standarder, således at der f.eks. bliver taget hensyn til synshæmmede. Ellers er udviklingen foregået gennem ret så decentrale udviklinger.

Der er ingen, som har overblik over økonomien på dette område. Den årlige offentlige betaling for kommunikationen skal måske tælles i milliarder af kr. Det er svært at opgøre, for det hele er blevet integreret, hvor det er umuligt at se, hvor noget slutter og noget andet begynder.

Mange af de offentlige hjemmesider benytter sig af det, der kan betegnes som et tidsskrift – en jævnlig udgiven publikation hvad enten det er en nyhedsliste eller jævnlig opdatering. Det må dog diskuteres, om ikke denne gamle definition på en udgivelse bør forlades eller i det mindste må udvides med nye ligestillede formidlingsformer.

2. Støtte til videnskabelige tidsskrifter

Med hensyn til den traditionelle forskningsformidling, så er den i samme udstrækning flyttet til nettet. Alle offentlige institutioner, herunder universiteter, har fået store hjemmesider, hvor alt omkring forskning (og undervisning) bliver formidlet. Universiteternes administration er de seneste år blevet udvidet betragteligt; en stor del af udvidelsen skyldes ansættelsen af kommunikationsfolk.

Det skal nævnes, at forskningsbibliotekerne via DEFF har fået store millionbeløb til sit projekt, hvor en stor del af udviklingsprojektet har handlet om at lave en politik for offentlig mediestøtte i Danmark. Der er efterhånden siden projektets start blevet bevilget 300 mio. kr. til DEFF og dets forgænger DEF. Politikken er – groft forenklet – at bibliotekerne skal have større midler til at drive de store IT-systemer på universiteterne. Omvendt skal tidsskrifterne levere deres artikler gratis til

universiteternes databaser og til offentligheden via den såkaldte Open Access.¹ Der findes ønske om tvang, men lige præcis ingen offentlig mediestøtte på dette område.

Derfor er de gamle medier ikke flyttet til internettet i samme udstrækning som den øvrige kommunikation. Andelen af videnskabsformidling i form af elektroniske udgivelser på nettet ligger i størrelsesordenen 19 %. Når den ikke er større, skyldes det at man har høstet de lave frugter, hvor statsinstitutioner og store private virksomheder kan lægge deres publikationer gratis på nettet. Staten har ikke ønsket at betale for Open Access. Tidsskrifter med Open Access er i stor udstrækning derfor de virksomheder, som ikke mister nogen nødvendig indtægt ved at forære sine artikler i Open Access.²

Dette notat bliver ikke særlig langt, for ved kortlægningen af den offentlige mediestøtte må man sige, at der lige præcis ikke findes nogen mediestøtte eller endda overvejelser om samme for videnskabelig formidling. Staten har ladet stå til og derved forpasset, at Danmark havde mulighed for at være førende på området. For 10 år siden blev der således fra udgiveres side taget initiativ til Open Access og videnskabelig kommunikation via nettet, men da staten sendte sine udviklingsmidler til DEFF, gik udviklingen i stå. I dag står publiceringsområdet derfor i dyb krise efter at have været forsømt. Som det fremgår af notatet om de trykte medier, betød portostøttens bortfald en katastrofe for de videnskabelige tidsskrifter.

Denne offentlige strudsepolitik kan dog på en måde forstås. Det er meget let at styre en statsstøtte i størrelsesordenen 6 mia. kr., når det drejer sig om støtte til store tekniske systemer, som kun få kan håndtere. Anderledes besværligt er det at yde støtte til et område, hvor stort set alle med en computer kan være med, for hvem skal man støtte og hvem ikke?

¹ Hele problemstillingen er detaljeret gennemgået i min "Hvidbog om dansk forskningsformidling", 2007 og dens to bilagsbind.

² Se problemstillingen i Jørgen Burchardt: "Barrierer for Open Access", i: DF Revy, nr. 7, 2008.